

Posudek diplomové práce

Diplomová práce: Moderní ženská próza v islámských zemích
(Írán – Saúdská Arábie)
Autorka: Věra Vojtíšková
Obor: Perština
Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jan Marek, CSc

Autorka si za svou diplomovou práci vybrala obtížné a zdánlivě nesourodé téma. Přes počáteční zrazování neustoupila od svého původního záměru využít pro svou diplomovou práci znalostí získaných v obou svých studijních oborech, perštině a arabštině. Pro účely diplomové práce by bylo bohatě stačilo, kdyby se byla soustředila na vývoj moderní ženské prózy pouze v jedné národní literatuře, buď perské nebo saúdsko-arabské. Vytrvala však ve svém rozhodnutí porovnat postavení spisovatelek na literární scéně v Íránu a Saúdské Arábii a analyzovat literární činnost autorek prózy v obou těchto zemích, o nichž by se dalo říci, že mají z jazykového, historického a náboženského hlediska (jedna je šíitská, druhá ortodoxně sunnitská) poměrně málo společného.

Je třeba ocenit, že diplomantka se nezalekla obtíží plynoucích z takového srovnání a pokusila se nejen podat přehled literární tvorby spisovatelek obou zemí v 19. a 20. století, ale především sledovat tématické motivy v jejich konkrétních dílech, a na tomto základě pak porovnat jejich přístup ke společensky závažným tématům.

Příznivé hodnocení zaslouží autorčina rozsáhlá heuristická činnost svědčící o dobré jazykové průpravě. Nebylo žádnou maličkostí vyhledat, získat a přečíst celou řadu vhodných prozaických spisů v obou jazycích, perštině i arabštině, a vybrat z nich ty nejvhodnější pro zamýšlené srovnání jejich námětů. Obtížné to bylo už proto, že problémy, názory a vůbec životní osudy žen zůstávají nejen v uvedených dvou zemích, ale i v mnoha dalších muslimských státech trvale opomíjené a pro širší veřejnost jakoby neviditelné. Veřejný prostor pro diskusi a debatu o ženské otázce byl v obou zemích až donedávna velmi omezený. Teprve v posledních dvou desetiletích se jak pro íránské, tak pro saúdsko-arabské ženy právě literatura stala důležitým vyjadřovacím prostředkem a dala ženám možnost tuto hradbu nevšímavosti alespoň zčásti prolomit. Proto můžeme tuto diplomovou práci hodnotit jako objevnou a velmi aktuální.

Práce je vyvážená a vhodně tématicky i proporčně rozdělená do čtyř delších kapitol. Přibližně první šestina textu (22 stran, s. 5-27) je správně věnována stručnému, ale výstižnému nástinu společensko-politické situace v obou sledovaných zemích zhruba od počátku 20. století (v Íránu o něco dříve). To je o to záslušnější, že už v tomto výkladu o historickém vývoji událostí bylo třeba poukázat na některé rysy společné oběma zemím. Výklad je tu podáván zvlášť o Íránu a zvlášť o Saúdské Arábii. Trochu zde ruší jen okolnost, že první podkapitola začíná vývojem Saúdské Arábie, kdežto všechny ostatní se nejprve zabývají Íránem.

Druhá kapitola, přibližně stejně dlouhá, (24 stran, s. 28-52) přechází k objasňování pozadí vlastní tematiky práce a srovnává postavení žen v íránské a saúdsko-arabské společnosti. Srovnávané jevy jsou zde voleny velmi reprezentativně a dobře vystihují hlavní aspekty ženské problematiky společné oběma zemím, zejména neplnoprávné postavení ženy podle nábožensko-právních předpisů islámu, zahalování a odlučování žen, omezené možnosti vzdělání a zaměstnání, překážky kladené do cesty ženského hnutí apod.

Zbývající dvě kapitoly představují vlastní těžiště práce. Třetí kapitola (25 stran,

s. 53-78) je vhodnou přípravou a nezbytným úvodem k hlavní části práce. Vysvětluje sociální aspekty účasti žen v literatuře a přehledně pojednává o dosavadním vývoji jak perské, tak saúdsko-arabské ženské prózy. Hlavní těžiště práce spočívá v poslední a právem nejobsáhlejší čtvrté kapitole (45 stran, s. 79-124). V ní se porovnávají tématické motivy v ženské literatuře obou zemí. Autorka se tu úspěšně vypořádala snad se všemi stránkami života žen a s jejich odrazem v perské a arabské próze. Neopomněla žádné významné hledisko: Největší část textu (22 stran) věnovala tomu nejsložitějšímu – partnerským a rodinným vztahům, ale nevyhnula se ani nepřiliš často zmiňovaným problémům, jako jsou fyzické projevy ženství, dětské sňatky, drogové závislosti nebo sebevraždy.

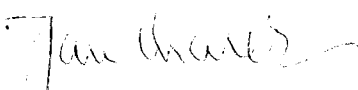
Srovnávací metodou dochází autorka k závěru, že přes rozmanitost porovnávaných děl a stylů jednotlivých spisovatelek se v perské a saúdsko-arabské literatuře vyskytuje mnoho společných motivů. Nejčastějším tématem jsou v obou z nich mezilidské vztahy, většinou něčím narušené, v nichž se odráží rozpad starého světa, ztráta jeho hodnot a z ní plynoucí životní nejistota. Autorka upozorňuje, že rozdíl mezi oběma zeměmi zde spočívá v tom, že saúdské spisovatelky vidí řešení těchto problémů jen v setrvání uprostřed zavedených společenských zvyklostí, což je pohodlnější, kdežto hrdinky románů iránských autorek jsou odvážnější a ochotnější řešit své potíže třeba i únikem z rámce starých struktur, ač to pro ně často může znamenat osobní tragédii.

Práce je napsána velmi pečlivě, i po formální stránce, vyznačuje se jasnou a srozumitelnou formulací myšlenek a je téměř úplně prosta vyjadřovacích nepřesností a jinde obvyklých překlepů. K zdánlivě nejednotnému přepisu cizích slov autorka přistupuje odpovědně a odolává snaze sjednotit transkripci perštiny a arabštiny. V odůvodněných případech se uchyluje k transliteraci, což vysvětluje v obsáhlé „Poznámce k přepisu“. Četné a podrobné citace (úctyhodný je počet 676 poznámek pod čarou) odpovídají obvyklým požadavkům a svědčí o důkladném studiu pramenů a literatury.

K jednotlivostem nemám konkrétní připomínky, ty byly s diplomantkou projednány během přípravy práce a navržené úpravy byly většinou přijaty. Z drobných připomínek je snad možno uvést jen skutečnost, že v sekci „Použitá literatura“ nejsou rozlišeny prameny (ať knižní či elektronické) od literatury. Na několika místech textu chybí český překlad uvedených perských a arabských názvů. Těžko lze také pochopit, proč jsou počáteční písmena některých slov uváděna v závorkách: [s]oustředil pozornost (s. 34).

Na závěr je možno odpovědně prohlásit, že předložená práce beze zbytku splňuje požadavky na diplomové práce kladené. Doporučuji ji proto k obhajobě, hodnotím ji stupněm „výborně“ a navrhuji, aby byla uznána za práci doktorskou.

V Praze dne 23. května 2008

Doc. PhDr. Jan Marek, CSc